

Nieuwsbrief

Samenwerkingverband Oost-Diemen

26 januari 2012

INHOUD

LANDELIJK NIEUWS

Wetsvoorstel Passend onderwijs naar Tweede Kamer

OP PAD

Naar de J.P. Coenschool en trainersgroep de Wilde Kastanje om meer te horen over het voeren van slecht nieuws gesprekken

UIT DE PRAKTIJK

Arrangementen aanvragen voor onderwijsondersteuning en inzet van consulenten onderwijs Amsterdam

AGENDA

Alle activiteiten van de komende tijd voor u op een rij

COLOFON

Coördinator Bernard Homans

Redacteur Lise-Lotte Kerkhof

Ontwerp Roquefort Ontwerpers

Actuele discussies en ontwikkelingen uit het onderwijsveld en de politiek.

Wetsvoorstel Passend Onderwijs naar Tweede Kamer

Na jaren praten was het op 29 november jongstleden zover: het wetsvoorstel Passend onderwijs werd naar de Tweede Kamer gestuurd. Het wetsvoorstel is mede gebaseerd op adviezen van de Onderwijsraad, de Evaluatiecommissie Passend Onderwijs en een openbare internetconsultatie. De volledige tekst kunt u vinden op www.passendonderwijs.nl en www.rijksoverheid.nl.

Enkele veranderingen op een rij:

- Zorgplicht: ouders melden hun kind aan bij de school van hun voorkeur. Deze school regelt een zo passend mogelijk aanbod, op de eigen school of op een andere reguliere of speciale school. Dit geldt niet als de school vol zit of als de ouders de grondslag van de school niet onderschrijven.
- Het accent ligt op de specifieke ondersteuningsbehoefte in het onderwijs, in plaats van het labelen van kinderen.
- Elke school maakt een ondersteuningsprofiel, waarin staat welke onderwijsondersteuning zij kan bieden. Ouders hebben adviesrecht op het ondersteuningsprofiel van de school.
- Het speciaal onderwijs (cluster 3 en 4) maakt onderdeel uit van de samenwerkingsverbanden passend onderwijs.
- In het primair onderwijs gaan we van 250 naar 74 samenwerkingsverbanden passend onderwijs.
- De samenwerkingsverbanden bespreken het ondersteuningsplan (voorheen: zorgplan) met de gemeenten in hun gebied om een goede afstemming te bereiken. Ouders en leraren krijgen op het ondersteuningsplan van het instemmingsrecht. Hiervoor richt het samenwerkingsverband een aparte medezeggenschapsraad in.
- Vanaf 2012 komen er extra middelen voor de professionalisering van docenten.
- Het nieuwe stelsel wil minder bureaucratie en grotere beheersbaarheid van de uitgaven. Landelijke indicatiecriteria voor speciaal onderwijs en rugzak verdwijnen. Samenwerkingsverbanden moeten

Planning:

- Het wetsvoorstel treed waarschijnlijk vanaf augustus 2012 geleidelijk in.
- In november 2012 zijn de nieuwe samenwerkingsverbanden bestuurlijk ingericht (rechtspersoon).
- Mei 2013 hebben alle samenwerkingsverbanden een ondersteuningsplan opgesteld en naar de onderwijsinspectie gestuurd.
- In augustus 2013 treedt de zorgplicht in werking en zijn de samenwerkingsverbanden ingericht.

de toekenning van ondersteuning en plaatsing in het speciaal onderwijs zelf regelen binnen een vastgesteld budget.

“Direct aansturen op een oplossing voor zorgleerling in de klas blijkt éénn van de valkuilen”

7 november jongstleden vond een gezamenlijke studiedag voor alle scholen in de Indische Buurt plaats. Het thema van de dag? Handelsgericht werken. De leerkrachten, intern begeleiders en directies kregen een presentatie, volgden workshops en werden getraind om samen met ouders voor het kind aan de slag te gaan. De redactie sprak achteraf met Ilse van Kemenade van trainersgroep Wilde Kastanje en enkele leerkrachten van de J.P. Coenschool over de trainingen. Het onderwerp was het brengen van slecht nieuws aan ouders. De kern volgens de leerkrachten? Goed leren omgaan met emoties. Opvallende conclusie: het direct zoeken naar een oplossing in de klas is een valkuil.

Nut en noodzaak van de training

Passend onderwijs vraagt scholen om voor elk kind goed onderwijs te geven. Als een kind niet mee kan komen, moet een school uitvinden wat er aan de hand is en nagaan hoe het kind het beste geholpen kan worden. Een zinvolle, maar soms ook pittige opdracht als het kind complexe leer- of gedragsproblemen vertoont. De hoop is dat de leerlingzorg minder tijdrovend en frustrerend is door het vervallen van de indicatiesystematiek. Deze trajecten duren immers lang en na doorverwijzing is er niet altijd een terugkoppeling en instructie voor de school. “In eerste instantie is het belangrijk dat de hulp, die wordt ingezet, naadloos aansluit bij wat er werkelijk speelt. Om daar achter te komen heb je als leerkracht en als

school de ouder echt nodig. Maar tot waar gaat jouw verantwoordelijkheid als leerkracht of als school? Wanneer en hoe geef je het stokje door als er tijdens een gesprek veel meer aan de hand blijkt te zijn? En hoe kan je als leerkracht er op vertrouwen dat er passende hulp komt voor een kind? En wat kun jij daarin betekenen? Lastige vragen waar leerkrachten doorgaans nog mee worstelen, maar een antwoord zien te vinden op deze vragen is noodzakelijk om een adequate onderwijsaanpak te organiseren. Een reden voor het samenwerkingsverband om een training hierover te organiseren.

Acteurs spelen praktijksituatie na

Ilse: “In deze training werkten we met een casus waarbij een leerkracht of

De redactie bezoekt elke acht weken een bijzondere activiteit of samenwerking. Wij bekijken ook graag uw lesmethoden, ideeën of oplossingen in het kader van Passend onderwijs. Aarzel niet en benader de redactie via b.homans@oog.nl en wie weet komen wij bij langs. Dit keer blikken we terug op de studiedag van 7 november jl. waar leerkrachten, intern begeleiders en directies uit Oost workshops en lezingen volgden over handelingsgericht werken.

intern begeleider aan de ouder moest vertellen dat onderzocht zou worden of hun kind naar het speciaal onderwijs zou moeten. Dit nieuws bracht bij moeder veel emoties teweeg. Uiteindelijk bleek het brengen van dit slechte nieuws een kans voor de leerkracht om een beeld te krijgen van wat er thuis (nog meer) speelt in het gezin. Daardoor kon er passende hulp in gang worden gezet en was de ouder bereid om mee te helpen en denken in het belang van het kind.” De praktijk wijst uit: als leerkrachten zich zeker voelen om een slecht nieuwsgesprek te voeren, worden kinderen beter en sneller geholpen. De drie leerkrachten Jaap Guérand, Martha Hoen en Mijanou Selen van de J.P. Coenschool noemden de training nuttig, inspirerend en vooral verhelderend. Mijanou: “De training heeft me wakker geschud. Ik draaide nog wel eens om de hete brij heen en stelde niet altijd de vragen die nodig zijn om mijn vermoedens te bespreken. Nu weet ik dat ik het slechte nieuws in één keer duidelijk moet brengen.”

Begint bij bredere bewustwording

Trainer Ilse: “In de training doorlopen we een aantal stadia in het gesprek. Eerst is er een korte inleiding waarin je de deelnemers bewust probeert te maken van hun eigen rol en positie, ervaringen en vaardigheden. Daarna oefenen we de eerste stap: de concrete waarneming. Wat zie je en wat doet dit met je en hoe zou je de situatie vanuit je professionele achtergrond hypothetisch omschrijven? De tweede stap is het toetsen van de geformuleerde hypothese. Hiermee veroordeel je niet, maar nodig je de ander uit om te reageren op jouw persoonlijke (lees: professionele) indruk van de situatie van hun kind.” Martha: “Ik denk dat ik in de gesprekken die ik heb gevoerd eerder te weinig tijd inruimde om echt

naar de ouder te luisteren en hen uit te nodigen om hun verhaal te vertellen. Zij kunnen belangrijke informatie geven. Ze kennen het kind thuis misschien wel heel anders." Mijanou beaamt dit: "Ik was ook geneigd om mijn verhaal uit te willen leggen en als ouders dit niet leken op te pakken, wilde ik het in andere bewoordingen nog eens vertellen. Goed bedoeld. Ik wilde mijn zorg delen, maar ik weet nu dat het belangrijk is om regelmatig te vragen of ouders me wel goed kunnen volgen en om hen ruim de tijd te geven om te reageren." Het is volgens Ilse erg belangrijk dat leerkrachten hun 'geschoolde intuïtie' en hun geformuleerde hypothesen serieus nemen. Eerst hun bevindingen toetsen, bijvoorbeeld bij hun collega's, helpt leerkrachten te ontdekken of ze genoeg informatie hebben om het slechte nieuws scherp neer te zetten. Ilse: "Door helder, volledig en concreet het slechte nieuws te brengen, creëer je voor je zelf ruimte om de reactie van de ouder op te vangen. Dit klinkt simpel, maar in de praktijk blijkt dit best moeilijk. Daarom zetten we altijd een voorbeeld uit de praktijk neer en beschouwen we tijdens onze trainingen altijd een casus."

Contact maken en goed onderhouden

Naast een gedegen voorbereiding is het contact maken en het contact onderhouden tijdens het gesprek het allerbelangrijkste volgens Ilse. Om contact te maken is het belangrijk om een warm welkom uit te spreken en de moeite van het komen te waarderen en aan te sluiten op de energie die de ouders meebrengt. Jaap: "Ik stel altijd de vraag wat vertelt uw kind thuis over school? Daarmee nodig ik ze uit om hun verhaal te vertellen." De leerkrachten gaven daarna aan dat ze geleerd hebben om vervolgens direct duidelijk te maken waarom je de ouder hebt laten komen. Ilse: "Spreek de zorg concreet en duidelijk uit. Aarzel niet en vertel niet steeds een beetje. Ouders willen weten wat er aan de hand is. Bijvoorbeeld: Ik heb je uitgenodigd omdat je dochter op school de laatste tijd veel conflicten heeft met klasgenoten." Daarna is het volgens trainersgroep Wilde Kastanje belangrijk om de structuur van het gesprek bij ouders aan te geven en contact te blijven maken met de ouder. Van de ouder wil je immers weten of zij de zorg delen en welke oplossing zij voor ogen hebben. "Om tijdens het gesprek goed contact te

onderhouden, is het essentieel om na te gaan wat er bij jezelf en bij de ander gebeurt tijdens het gesprek. Beschouw je eigen hypothesen als een gids. Ze ontstaan niet voor niets. Benut ze in het gesprek, maar wees daarbij bescheiden. Poneer ze nooit als waarheden, maar check zorgvuldig of jouw hypothese wel klopt. Realiseer je, dat je kleur bekent door je eigen hypothese in te brengen in het gesprek: je toont de ander wat je bezighoudt op dit moment. Daarmee nodig je de ander uit om ook kleur te bekennen. Zo kom je vaak een laagje dieper in het gesprek", aldus Ilse. Het zoeken naar de oorzaak en onderliggende factoren is dus erg belangrijk, maar gebeurt dit niet al? Ilse: "Ik merk dat professionals vaak geneigd zijn om direct oplossingen te willen voorstellen die passen bij hun eigen werk en verantwoordelijkheid en te weinig stilstaan bij de oorzaken en de rol van ouders in het probleem. Hoewel het aansturen op een oplossing in een vroeg stadium natuurlijk met de beste intenties gebeurt, kan dit denk ik juist averechts werken. Misschien zijn er dingen aan de hand die veel meer invloed hebben op het kind dan je van te voren zou denken en die

een andere aanpak vragen. Het lastige is dat je soms niet weet in hoeverre je door kunt vragen. Je bent immers geen maatschappelijk werker”, aldus trainer en acteur Ilse. Ilse vervolgt: “Laat de situatie niet uit de hand lopen door zelf uit goede wil van alles te proberen. Het risico is dat het kind alsnog door andere professionals geholpen moet worden, maar dan al zoveel bagage heeft dat het kind als een hete kool wordt doorgeschoven.” Herkenbaar volgens de leerkracht. Martha: “Je wilt zo graag dat je het kind een oplossing kunt bieden dat je erg gefocust bent op wat jezelf kunt doen.” Volgens de trainersgroep kan een gesprek dan ook het beste eindigen met het samenvatten van de feiten die je hebt gehoord en het nagaan of je zorg is toe- of afgenomen. Hoe staat jij er in en deelt de ouder jouw opvatting? Is er nog meer informatie nodig of zijn er al conclusies te trekken? Wat zijn mogelijke vervolgstappen? Kan er al passende hulp worden ingezet of is het belangrijk om nog een keer af te spreken om door te praten?

Veel voorkomende valkuilen

Om straks op school goed beslagen ten ijs te komen, oefenden de leerkrachten tijdens de training het aangaan en voeren van een slecht nieuwsgesprek. Het praktijkvoorbeeld en de acteur, die de rol van de ouder oppakt, maken het echt. Mijanou: “De acteurs waren echt goed. Dat hadden we zelf niet kunnen naspelen. Je werd nu echt geconfronteerd met de valkuilen.” Jaap vult aan: “Bij een ander zie je het misgaan, dat werkt echt verhelderend.” Veel voorkomende valkuilen? Geen slecht nieuws durven brengen uit angst. Bijvoorbeeld om de relatie op het spel te zetten. Vastlopen in een gesprek door het nieuws getrapt te brengen, geen oren te hebben voor het verhaal van de ouder thuis en zelf alleen aan het woord zijn, het continu aanraken van de ouder, de hypothese bagatelliseren, het kind steeds verdedigen of rechtvaardigen of het filteren van het probleem naar de oplossingsmogelijkheid van de leerkracht.

En nu?

De leerkrachten waren blij met de nuttige en praktijkgerichte trainingen. Vooral de aangeleerde gesprekstechnieken en valkuilen die zijn besproken tijdens de training zijn goed blijven hangen. Op de vraag of er nog een training nodig is gaven zowel Jaap,

als Martha en Mijanou aan dat dit niet nodig is. Wat wij soms nodig hebben is een tolk. Als je zit met een taalbarrière kun je niet goed nagaan of het slechte nieuws goed is overgekomen. Ook het peilen of ouders het echt eens zijn met een voorgestelde aanpak is soms lastig. Jaap: “Veel van onze ouders zijn te beleefd om direct tegen een voorstel in te gaan of duidelijk te maken dat ze de aanpak niet goed vinden. Vaak kom je er dan later pas achter dat er thuis niet is geoefend. Maar de training was inspirerend en nuttig. Ik heb na zoveel jaren in het onderwijs een vast patroon. Een workshop als deze helpt mij om te blijven nadenken over het contact wat ik leg met ouders.”

Nieuwsgierig geworden?

E-mail dan naar b.homans@oog.nl.

Trainersgroep Wilde Kastanje biedt deskundigheidsbevordering aan mensen die in hun werk complexe gesprekken moeten voeren. Overleggen waarin het onderwerp emotioneel beladen of de relatie tussen de betrokkenen gespannen is. De trainers werken onder meer voor professionals in het onderwijs, de gezondheidszorg, de GGZ, de politie, justitie, kinderopvangcentra en de overheid. Thema's als implementatie van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, voorkomen en oplossen van pesten, coördinatie van zorg, omgaan met een kind met PDD-NOS en andere aan autisme verwante stoornissen. Voor meer informatie verwijzen we naar: www.wildekastanje.nl.

Scholen kunnen een arrangement aanvragen voor onderwijsondersteuning van een leerling

Het samenwerkingsverband is op verschillende manieren druk bezig met de voorbereidingen van passend onderwijs. Een belangrijk onderdeel? Het verdwijnen van de indicatiesystematiek voor rugzakken en het speciaal onderwijs. Straks geen langdurige indicatietrajecten meer, maar waar het kan op school gepaste ondersteuning. Reden voor het samenwerkingsverband Oost om, voor het toekennen van onderwijs ondersteuningsarrangementen (TOOA), een pilot te starten. Hieronder leest u meer over de arrangementen, de randvoorwaarden en de aanvragen die bij de pilotfase horen.

Op hoofdlijnen zijn de ondersteuningsarrangementen* onder te verdelen in:

- Expertise; scholing, een x aantal advies- of coachingsgesprekken voor een leerkracht, advisering over een aparte leerlijn voor een leerling et cetera.
- Extra handen in de klas; van individuele begeleiding van een leerling (evt. in een subgroepje) tot het uitvoeren van functiegerelateerde taken die niet standaard behoren bij het takenpakket van de leerkracht. Denk aan uren voor een klassenassistent(e), bao-leerkracht, een so-leerkracht of een ambulante begeleider (gespecialiseerde handen in de klas).
- Handelingsgerichte observatietrajecten; aanvragen die voorheen via een aparte aanvraagprocedure werden geregeld, vallen nu onder de ondersteuningsarrangementen. Leerlingen die ouder zijn dan zeven zijn nu ook aan te melden voor de handelingsgerichte observatie.
- Specifieke leermiddelen; middelen, die nu niet binnen de basisbekostiging van een school vallen.

*Een arrangement kan uit verschillende van deze elementen bestaan

Randvoorwaarden

Bij het beoordelen van de aanvraag wordt geen vaste set van criteria gebruikt. Wel zijn er randvoorwaarden:

- Handelingsgerichte manier van werken in de school. De aanpak die de school met een arrangement wil uitvoeren, is altijd met ouders overlegd en heeft hun instemming.
- Het arrangement heeft een leereffect in de school.

- Het samenwerkingsverband kan een arrangement (in de pilotfase) maximaal een half jaar bekostigen voor het maximale budget van €3000,-.
- Bij de aanvraag dient de evaluatie(opzet) al gepland te zijn. Bij de evaluatie is de onderwijsconsulent en/of de VIA betrokken.
- Bij toekenning wordt de helft van het budget voor een arrangement vooraf toegekend, de andere helft komt beschikbaar nadat de evaluatie is afgerond.
- We streven ernaar dat bij het indienen van een duidelijke aanvraag, binnen 3 weken de beslissing is genomen.

Formele procedure

De toekenning hangt af van de beoordeling door de VIA en het samenwerkingsverband. Zij beoordelen of de school binnen de basiszorg dit eigenlijk zelf zou moeten oplossen. Zij kunnen in plaats van toekenning een advies geven over hoe de school de gevraagde aanpak ook zonder extra middelen kan uitvoeren. Ilja de Voogd zal als projectleider voor het samenwerkingsverband de formele beslissing over de toekenning op zich nemen. Hij rapporteert daarover aan de coördinator en het bestuur. Voor de toekenning krijgt elke aanvraag een advies. Dit doet Jan Hagen, de onderwijsconsulent van ons samenwerkingsverband, samen met Saaske Verstraete of Renée Bücken (VIA-medewerkers). Zij kunnen de school ook ondersteunen bij het opstellen van de aanvraag. Aanvragen en de afwegingen daarbij, gaan zij in de wijkoverleggen regelmatig met ib-ers bespreken.

Hier leest u verhalen van uw collega's of praktische zaken die vanuit het samenwerkingsverband worden opgezet.

Nabije toekomst

Een aanvraagformulier is beschikbaar op de website van het samenwerkingsverband en de VIA (www.viaamsterdam.nl). Een aanvraag kan alleen gedaan worden door de ib-er. De eerste pilotfase loopt van 1 februari tot 1 augustus dit jaar. Het is de bedoeling dat volgend schooljaar deze manier van aanvragen ook voor 'zwaardere' (denk aan rugzak en so-verwijzing) arrangementen gaat gelden, zodat we op 1 augustus 2013 klaar zijn om een nieuwe manier van integraal handelingsgericht arrangeren te kunnen toepassen. Er is straks in het samenwerkingsverband passend onderwijs voor alle onderwijsondersteuning een vast budget beschikbaar, waar we met z'n allen zorgvuldig mee om moeten gaan. Daarom is het belangrijk dat scholen kennis en ervaring met elkaar uitwisselen. Zo leren we hoe onze scholen aan bepaalde onderwijsbehoeften van leerlingen tegemoet kunnen komen en ontdekken we al doende hoe we een beperkt budget samen optimaal kunnen benutten.

Inzet consulenten onderwijs Amsterdam (COA)

Veel scholen zijn bekend met het werk van de Amsterdamse onderwijsconsulenten van het samenwerkingsverband Oost/Diemen. Zij ondersteunden de laatste jaren scholen in het verbeteren van hun zorgstructuur (vanaf nu ondersteuningsstructuur). De swv-en, de voorzitters, coördinatoren en consulenten, hebben onlangs afgesproken dat de consulenten hun werkzaamheden nu meer gaan richten op de uitvoering van het beleid van het samenwerkingsverband.

De activiteiten van de consulenten zijn enige jaren geleden gestart toen voor alle scholen in Amsterdam de Minimumstandaard 1 was afgesproken. De consulenten ondersteunden scholen die daarom vroegen sindsdien met het verbeteren van hun ondersteuningsmogelijkheden. Hun werkzaamheden hebben zich vraaggericht ontwikkeld. Bij sommige scholen is een consulent bijvoorbeeld betrokken bij het invoeren van handelingsgericht werken, bij andere scholen geeft de consulent feedback aan de intern begeleider.

Het werk van de consulenten hing grotendeels af van wat de school aangaf. Daar gaat nu een eind aan komen. Dit, omdat in de samenwerkingsverbanden die met consulenten werken (Oost/Diemen West, Zuid) is afgesproken dat de schoolbesturen in het vervolg zelf verantwoordelijk zijn voor die verbeteractiviteiten bij scholen. Daarnaast is afgesproken dat de vier consulenten elk meer voor een afzonderlijk samenwerkingsverband gaan werken in plaats van verspreid

over de drie samenwerkingsverbanden. Dat betekent meer tijd en persoonlijke betrokkenheid van de consulenten voor het samenwerkingsverband waar zij werken.

Wat betekent dit voor Oost/Diemen? Een aantal scholen heeft al gemerkt dat de werkzaamheden van de consulent op hun school zijn beëindigd. Bij andere scholen is aangekondigd dat dit gaat gebeuren. Jan Hagen is de consulent die voor ons samenwerkingsverband werkt. Hij zal vooral aan de slag gaan met het adviseren over de ondersteuningsarrangementen die scholen kunnen gaan aanvragen. Hij doet dit samen met de VIA-contactpersonen voor Oost/Diemen.

AGENDA

Voor de komende periode staan de volgende overleggen op de agenda:

ADVIESGROEP

Maandag 19 maart 2012 15.00 – 16.30 uur

DAGELIJKS BESTUUR

Donderdag 9 februari 2012 13.30 – 15.00 uur

ALGEMEEN BESTUUR

Donderdag 23 februari 2012 13.30 – 15.30 uur

STUDIEBIJEENKOMST

Dinsdag 27 maart 2012 12.30 – 17.00 uur

WIJKOVERLEGGEN

Maandag	12 maart 2012	13.00 – 14.30 uur	IJburg
Maandag	19 maart 2012	13.00 – 14.30 uur	Indische buurt
Maandag	12 maart 2012	15.30 – 17.00 uur	Oostelijke Eilanden